

13 września 2024, Sopot

Recenzja rozprawy doktorskiej

mgr Justyny Piech

pt. „Determinanty wykorzystania formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju *smart city* w Polsce na tle doświadczeń zagranicznych”

napisanej pod kierunkiem naukowym dr hab. Magdaleny Załącznej, Prof. UŁ

1) Podstawa napisania recenzji

Podstawą sporządzenia recenzji rozprawy doktorskiej mgr Justyny Piech pt. „Determinanty wykorzystania formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju *smart city* w Polsce na tle doświadczeń zagranicznych” jest umowa o dzieło nr UODRD/28/2012/06/2023 polegające na sporządzeniu recenzji rozprawy doktorskiej mgr Justyny Piech.

Recenzja została sporządzona w oparciu o kryteria formalne stawiane dysertacjom doktorskim zawarte art. 179 ust. 7 ustawy z dnia 3 lipca 2018 r. Przepisy wprowadzające ustawę – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2018 r. poz. 1669) oraz art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r (Dz. U. z 2023 r. poz. 742), zgodnie z którymi w recenzji należy zawrzeć szczegółowo uzasadnioną ocenę, czy rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, a także czy wykazuje ogólną wiedzę teoretyczną Doktorantki w dyscyplinie ekonomia i finanse oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej.

Recenzja została sporządzona z zachowaniem dobrych praktyk wskazanych przez Radę Doskonałości Naukowej (Poradnik. Recenzje w postępowaniach o awans naukowy).

af

2) Określenie trafności wyboru i oryginalności problemu badawczego podjętego w rozprawie

Wybór problematyki wykorzystania partnerstwa publiczno-prywatnego do rozwoju smart city podjętej w rozprawie doktorskiej można ocenić jako trafny i oryginalny z kilku powodów.

Smart cities to koncepcja, która staje się coraz bardziej popularna i istotna, zwłaszcza w kontekście globalnych wyzwań urbanizacyjnych, o których Autorka pisze we wstępie, ale również klimatycznych oraz technologicznych. Polska, podobnie jak inne kraje, poszukuje skutecznych narzędzi i rozwiązań do wdrażania inicjatyw, które będą wspierały rozwiązywanie problemów związanych z zanieczyszczeniem środowiska, wyczerpywaniem zasobów, czy infrastrukturą, na które to wyzwania Autorka słusznie zwraca uwagę.

U podstaw wyboru i sformułowania problemu badawczego leży założenie, że PPP to ważny mechanizm finansowania i realizacji projektów infrastrukturalnych, w tym związanych ze smart cities. Ze względu na ograniczenia budżetowe, zarówno sektor publiczny, jak i prywatny są coraz bardziej zainteresowane wspólnym rozwiązywaniem problemów miejskich. Wykorzystanie PPP w tym kontekście może przyspieszyć rozwój smart cities w Polsce. Zatem, w obliczu wskazanej przez Autorkę potrzeby wykorzystania specjalistycznej wiedzy posiadanej przez sektor prywatny i ograniczeń finansowych budżetów miejskich, PPP może stanowić skuteczne rozwiązanie, umożliwiające wykorzystanie kapitału i wiedzy sektora prywatnego w realizacji inwestycji publicznych. W kontekście rozwoju smart city, PPP może wspierać innowacyjne rozwiązania, które są kluczowe dla efektywnego zarządzania miastami oraz poprawy jakości życia mieszkańców, na co słusznie wskazuje Autorka.

O trafności wyboru problemu badawczego świadczy też etap intensywnej transformacji miejskiej, która dotyka polskie miasta. Analiza doświadczeń krajowych na tle międzynarodowym jest istotna dla zrozumienia, jakie rozwiązania mogą być skutecznie wdrożone w warunkach polskich, uwzględniając lokalne uwarunkowania prawne, ekonomiczne i społeczne. W Polsce, gdzie idea smart city zyskuje na znaczeniu, badanie determinantów wykorzystania PPP w tym obszarze jest aktualne i potrzebne, chociaż sama koncepcja smart city jest szeroko badana na świecie, to w Polsce temat ten, zwłaszcza w kontekście PPP, nie jest jeszcze dostatecznie zgłębiany. Tym samym istnieje luka badawcza, która Autorka trafnie zidentyfikowała, a którą praca ta może wypełnić.

Oryginalność podjętego problemu badawczego wynika z połączenia dwóch zagadnień w ramach jednej rozprawy. Partnerstwo publiczno-prywatne oraz rozwój smart cities to dwa

AK

oddzielne, choć powiązane ze sobą obszary badawcze, które zostały ujęte przez Autorkę jednocześnie, z uwzględnieniem specyfiki Polski oraz doświadczeń zagranicznych.

Uwzględnienie doświadczeń zagranicznych w kontekście polskiego rynku jest również elementem oryginalności. Tego typu badania dają możliwość oceny, jak polskie doświadczenia kształtują się na tle innych krajów, jakie są podobieństwa i różnice w implementacji PPP w smart cities, a także jakie dobre praktyki można zaadaptować w Polsce.

Odnosnie do podjętego problemu badawczego można jednocześnie sformułować pewne zastrzeżenia.

Jednym z potencjalnych zastrzeżeń jest ogólnikowość problematyki. Partnerstwo publiczno-prywatne oraz rozwój smart city to szerokie i wieloaspektowe tematy a ich połączenie, w świetle zaproponowanej przez Autorkę metodyki badań, dodatkowo w odniesieniu do doświadczeń zagranicznych, stanowi ryzyko niedostarczenia wystarczająco szczegółowej analizy poszczególnych aspektów tych zagadnień i w rezultacie powierzchowne potraktowanie. Znajduje to odzwierciedlenie już we wstępie pracy, gdzie Autorka wskazuje na kapitał finansowy i technologiczny, aktywizowane dzięki partnerstwie publiczno-prywatnym, a pomija ludzki.

Próba identyfikacji „determinant” może prowadzić do bardzo ogólnych wniosków, zwłaszcza jeśli będą one rozpatrywane jednocześnie dla Polski i innych krajów, bez odniesienia się do obszarów zastosowania, takich jak mobilność, energetyka, gospodarka odpadami, technologie informacyjne i komunikacyjne (ICT). Ustalenie determinant PPP w tak szerokim kontekście może okazać się trudne, ponieważ każdy z tych obszarów rządzi się własnymi zasadami i może wymagać odmiennych form współpracy między sektorem publicznym a prywatnym. Może to wpłynąć na ograniczoną praktyczną użyteczność wyników, jeśli nie zostanie jasno określone, które czynniki są rzeczywiście kluczowe dla jakich obszarów, i dla Polski, a które mają charakter uniwersalny i mogą wynikać wyłącznie z kontekstu zagranicznego. Koncentracja na zagranicznych przykładach może też osłabić wartość analizy lokalnych uwarunkowań i prowadzić do nadmiernego przywiązania do wzorców zagranicznych, które mogą nie być w pełni adekwatne do polskich realiów. Ww. znajduje odzwierciedlenie w powtórzeniu znanych już z literatury barier rozwoju PPP i smart city.

Wskazana przez Autorkę luka badawcza, dotycząca możliwości zastosowania PPP w rozwoju smart city, choć jest trafna i oryginalna, to została wskazana we wstępie dość lakonicznie i ogólnikowo. W szczególności, wskazanie, że „partnerstwo publiczno-prywatne jest bardzo dobrym instrumentem do realizacji inteligentnego miasta” nie jest poprawne

Wydział Zarządzania
Katedra Inwestycji
i Nieruchomości

tel. +48 58 523 14 64
fax. +48 58 523 14 64
e-mail: inwestycje.wzm@ug.edu.pl

ul. Armii Krajowej 101

81-824 Sopot

www.ug.edu.pl

WZR

81-824 Sopot

www.ug.edu.pl

AK

(podkreślenia recenzenta). Zaproponowana metodyka nie umożliwia bowiem takiej oceny („bardzo”), a określenie „realizacja inteligentnego miasta” jest raczej pewnym skrótem myślowym – raczej należało dodać realizacji/wdrożenia zasad smart city lub rozwiązań charakterystycznych dla smart city. Można przyjąć, iż to autorka miała na myśli.

Uzasadnienie choć jest trafne i wskazuje na aktualne i ważne problemy, to jest dość skromne i chaotyczne. W szczególności, wskazanie wybranych problemów, nawiązanie do infrastruktury i zarządzania miastem jest pobieżne, a wśród argumentów stojących za wyborem partnerstwa publiczno-prywatnego zabrakło wskazania na kłopotliwą, jaką jest podział ryzyka. Dodatkowo, sformułowanie „często wskazywanym argumentem...” jest nieprecyzyjne i nieprzekonujące.

Podsumowując, wybór problemu badawczego jest trafny, ponieważ dotyczy aktualnych i istotnych wyzwań związanych z rozwojem smart cities w Polsce, a także wykorzystania mechanizmu PPP w tym procesie. Oryginalność wynika z połączenia interdyscyplinarnych tematów, analizy krajowych doświadczeń na tle międzynarodowym oraz skupienia się na specyficznych uwarunkowaniach polskich, co daje pracy potencjał do wypełnienia zidentyfikowanej luki badawczej. Wybór tematu ma swoje mocne strony, ale jednocześnie, patrząc krytycznie, można wskazać na zbyt szeroki zakres tematyczny, który może utrudnić dogłębne analizy oraz uwzględnienie specyfiki danego sektora, polskiego systemu prawnego i instytucjonalnego. Ponadto, chociaż temat jest relatywnie nowatorski w polskim kontekście, badania nad wykorzystaniem PPP w rozwoju smart cities są prowadzone i publikowane na arenie międzynarodowej¹.

3) Ocena formalna układu pracy

Recenzowana praca składa się z 214 stron tekstu w maszynopisie oraz bibliografii, spisów i załączników. Na główną część pracy składa się: wstęp, 5 rozdziałów merytorycznych oraz zakończenie. Ponadto dysertacja zawiera spisy rysunków i tabel. Ze względu na stosunkowo dużą objętość rozprawy przygotowane spisy są przydatne przy zapoznawaniu się z prezentowanymi treściami. Do dysertacji załączono kwestionariusze ankiet (6

¹ Przykładowo, na dzień 13.09.2024 baza Scopus podaje 144 publikacji w j. angielskim spełniających kryteria wyszukiwania: TITLE-ABS-KEY (public AND private AND partnership AND smart AND city) AND (LIMIT-TO (SUBJAREA , "SOCI") OR LIMIT-TO (SUBJAREA , "BUSI") OR LIMIT-TO (SUBJAREA , "ECON")) .

AF

załączników), które był wykorzystywany przez Autorkę do przeprowadzenia badań własnych.

Pracę otwiera wstęp, który zawiera uzasadnienie dla podjęcia danej problematyki badawczej i wskazuje, że temat pracy jest ważny i aktualny. Autorka sformułowała trafnie problem badaczy jako „wykorzystanie PPP do rozwoju smart city”, co ma być wypełnieniem zaobserwowanej luki badawczej i formułuje szczegółowe problemy badawcze w postaci 6 pytań, wskazuje 3 cele oraz 4 hipotezy badawcze (dwie główne i dwie pomocnicze). Uzasadnienie jest oparte na przeglądzie literatury i wskazuje, iż poprzez ww. zaobserwowaną lukę praca wnosi nową wartość do danej dziedziny naukowej. Następnie, Autorka wymienia zastosowane metody badawcze i przedstawia strukturę pracy.

Autorka wskazuje, iż każdy z 5 rozdziałów rozprawę rozpoczyna się syntetycznym przedstawieniem zawartości i każdy z rozdziałów kończy się wnioskami częściowymi. Rozdział pierwszy dotyczy partnerstwa publiczno prywatnego jako formuły umożliwiającej znalezienie rozwiązań dla istotnych problemów społeczno-gospodarczych współczesnego świata. Autorka wskazuje, iż rozdział ten odpowiada na pierwsze, drugie i szóste pytanie badawcze oraz wskazuje, iż rozdział opracowany został na podstawie przeglądu literatury. Rozdział drugi dotyczy miasta jako przestrzeni dla realizacji projektów partnerstwa publiczno-prywatnego. W rozdziale trzecim zostały zaprezentowane wybrane projekty smart city wybranych państwach, co według Autorki pozwala odpowiedzieć na pytanie trzecie i piąte. Rozdział czwarty dotyczy projektów smart city na tle rynku partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce i w rozdziale tym Autorka odpowiada na pytanie czwarte. Ostatni, piąty rozdział dotyczy przeprowadzonych badań empirycznych i zawiera opis metodyki, przedstawia wyniki badań, zawiera weryfikację hipotez i próbę odpowiedzi na pytania badawcze. Całą pracę „wieńczy krótkie zakończenie” (słowa Autorki).

Odnosnie do układu pracy należy sformułować pewne zastrzeżenia.

Wstęp do rozprawy doktorskiej powinien być rzeczowy, zwięzły i dobrze zorganizowany. Powinien zawierać uzasadnienie wyboru tematu, kontekst teoretyczny, cel i pytania badawcze, opis zakresu i struktury pracy, wstępne informacje o metodologii, zakres czasowy i przestrzenny badań oraz oczekiwane wyniki. Taki układ nie tylko ułatwia zrozumienie pracy, ale także zachęca do dalszej lektury.

Wstęp zawiera opis zakresu pracy oraz jej struktury; jest rzeczowy, ale nadbyt syntetyczny. Autorka krótko scharakteryzowała, jakie rozdziały będą się pojawiać w pracy, jakie zagadnienia będą omawiane w każdym z nich, ale zabrakło wskazania, jak poszczególne części pracy są ze sobą powiązane. Zabrakło również konsekwencji w przedstawieniu

AK

struktury pracy. Przykładowo, przedstawiając zawartość rozdziału drugiego Autorka nie wskazuje na powiązanie z celem czy pytaniem badawczym ani nie wskazuje na zastosowane metody badawcze. Wstęp nie jest przejrzysty; brakuje przykładowo, typowo stosowanego w rozprawach naukowych, schematu ilustrującego procedurę badawczą/ Wstęp nie jest osadzony w szerszym kontekście teoretycznym. Autorka nie wskazuje, jakie teorie lub modele będą stanowiły podstawę dla przeprowadzonych badań. Na koniec wstępu Autorka nie wskazała na oczekiwane wyniki i implikacje praktyczne i teoretyczne z przeprowadzonych badań. We wstępie zabrakło również wskazania zakresu czasowego i przestrzennego przeprowadzonych badań. Autorka wyjaśniła we wstępie, iż wnioski częściowe kończą poszczególne rozdziały, a praca zakończona jest wnioskami końcowymi, natomiast w zakończeniu pracy brakuje odniesienia do wszystkich postawionych we wstępie pytań badawczych, a zbędne jest wskazanie na zawartość rozdziałów.

Podsumowując, generalna struktura pracy jest poprawna, z wstępem, pięcioma rozdziałami merytorycznymi oraz zakończeniem, co ułatwia nawigację i zrozumienie treści. Wstęp uzasadnia wybór tematu, zawiera pytania badawcze oraz cele, a także przedstawia zastosowane metody, co świadczy o odpowiednim przygotowaniu Autorki. Z drugiej strony, brakuje spójności w przedstawieniu zawartości rozdziałów i powiązań między nimi. Treści zawarte w poszczególnych rozdziałach nie są dobrze przyporządkowane rozdziałom, treści nie zawsze odpowiadają nagłówkom, brakuje uzasadnienia dla niektórych treści względem sformułowanych celów. Podporządkowanie celów rozdziałom inaczej zostało opisane we wstępie, a inaczej w wprowadzeniu do rozdziałów, co utrudnia ocenę realizacji celów. Problematyka nie została osadzona we wstępie w szerszym kontekście teoretycznym; we wstępie do pracy nie przedstawiono granic rzeczowych i chronologicznych rozprawy, ani nie omówiono źródeł i literatury przedmiotu – we wstępie zwyczajowo przedstawia się wykorzystane źródła i literaturę przedmiotu. Zakończenie pracy nie odnosi się do wszystkich postawionych pytań badawczych.

4) Ocena zastosowanego piśmiennictwa w ramach rozprawy doktorskiej i strona redakcyjna pracy

Aktorka w pracy wykorzystowała około 240 pozycji bibliografii, w dużej mierze anglojęzycznych; wyróżnione na osobnej liście znajduje się 11 aktów prawnych i osobno wymienione są strony internetowe. Autorka skorzystała z wielu źródeł internetowych, co nie jest krytyką, ponieważ takie źródła umożliwiają uwzględnienie dynamicznie zmieniającej się rzeczywistości. Spośród 240 pozycji, około 18 pozycji jest sprzed roku 2000, zatem publikacje są względnie nowe, a pozycje sprzed roku 2000 są uzasadnione autorstwem, np.

H. A. Simone, P.F. Drucker czy P. H. Appleby. „Starsze publikacje” dotyczą też metodyki badań (1963, 1969, 1978, 1979) – w tym zakresie należało skorzystać z współczesnej literatury. Starsze materiały stanowią jednak zdecydowaną mniejszość i pełnią jedynie rolę uzupełniającą. W związku z tym warto docenić zarówno wybór źródeł, jak i analizę zgromadzonej literatury.

Bibliografia jednak nie jest zorganizowana w sposób przejrzysty, tj. brak jest wyróżnienia źródeł nierecenzowanych, jak np. raporty, w zakresie stron internetowych wskazane są tylko główne adresy witryn, adresy nie są posortowane, co wpływa na trudność w ocenie kompletności i jakości źródeł oraz ich znaczenia dla pracy. Odnosnie do wykorzystania literatury, wydaje się, iż w niektórych miejscach brakuje przypisów do literatury, przypisy zostały umieszczone w niewłaściwych miejscach; zastrzeżenie wzbudza określenie „obecnie”, gdy Autorka powołuje się na publikację z 2014 roku czy traktowanie publikacji z roku 1998 jako aktualnych.

Formalna strona pracy budzi pewne zastrzeżenia. Wywód prowadzony generalnie logicznie, w sposób zrozumiały i poprawny językowo, chociaż występują w pracy uproszczenia i skróty myślowe. Zawarte w doktoracie tabele i rysunki są przejrzyste i istotne z punktu widzenia prowadzonego wywodu – z wyjątkiem tabel w załączniku – ponieważ tabele i czcionki są różnej wielkości, to[= utrudnia ich czytanie. Uchybienia redakcyjne dotyczą układu pracy, tj. występują nienumerowane nagłówki i rozdziały 1.4 i 3.7 podzielone są na pojedyncze podpunkty; występują liczne błędy interpunkcyjne; brak jest odesłań do tabel.

Podsumowując, piśmiennictwo wykorzystane przez Autorkę w rozprawie doktorskiej jest generalnie aktualne i różnorodne, natomiast powinno być numerowane i zorganizowane, co zapewnia o rzetelności pracy, ułatwia krytyczną analizę literatury oraz pozwala na skuteczne osadzenie wyników badań w szerszym kontekście naukowym. Formalna strona pracy budzi zastrzeżenia, ale uchybienia są akceptowalne i wskazują na wystarczające opanowanie warsztatu redakcyjnego.

5) Wskazanie oraz ocena poprawności tytułu i kompletności celów oraz hipotez badawczych

Tytuł rozprawy „Determinanty wykorzystania formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju *smart city* w Polsce na tle doświadczeń zagranicznych” jednoznacznie wskazuje na zamysł badawczy Autorki. Zawartość pracy odpowiada nadanemu jej tytułowi.

TK

Autorka sformułowała cel główny rozprawy doktorskiej i szczegółowe problemy badawcze w postaci 6 pytań, wskazuje 3 cele oraz 4 hipotezy badawcze (dwie główne i dwie pomocnicze).

Cel główny został sformułowany następująco: „badanie czynników wpływających na wybór partnerstwa publiczno-prywatnego jako formuły realizacji elementów rozwoju inteligentnych miast w Polsce” (podkreślenie recenzenta).

Ja można przyjąć nawet przed lekturą rozprawy, intencją Autorki była raczej „identyfikacja”, „charakterystyka” czy „rozpoznanie” ww. czynników, bowiem „badanie” jest raczej narzędziem niż celem. Nie jest jednak ani trafne, ani zrozumiałe określenie „elementów rozwoju inteligentnych miast”. Czym są owe „elementy”? Trudno powiedzieć, czy Autorka przyjmuje, że „elementy” to rozwiązania stosowane w ramach wdrożenia koncepcji *smart city*, czy raczej odnosi się do wymiarów *smart city*.

Autorka wskazała następnie, iż „w rozprawie rozstrzygnięto następujące problemy badawcze”:

1. Jak przekształcono otoczenie instytucjonalne PPP na świecie i w Polsce?
2. Czy obecny poziom rozwoju instytucjonalnego PPP w Polsce, w tym wsparcia ze strony organów centralnych można uznać za wystarczające?
3. Jak rozwija się idea *smart city* na świecie i w Polsce?
4. Jak wygląda rynek PPP w Polsce i jak się zmienił na przestrzeni lat?
5. Jakie obszary są najbardziej atrakcyjne dla współpracy partnerów publicznych i prywatnych w kontekście *smart city* na świecie i w Polsce?
6. Jakie czynniki spowalniają implementację projektów PPP w Polsce?

Sformułowanie problemów w formie pytań jest powszechną praktyką w naukach społecznych i ułatwia późniejszą analizę wyników badań; pozwala na bezpośrednie odniesienie się do postawionych pytań w konkluzjach i wnioskach, co zwiększa spójność pracy. Pytania badawcze stymulują myślenie krytyczne i analityczne, co jest kluczowe w procesie badawczym; pomagają w identyfikacji luk w wiedzy oraz w formułowaniu hipotez. Taką rolę pełnią sformułowane przez Autorkę ww. postawione pytania, doprecyzowując cel główny rozprawy. Zastrzeżenie wzbudza użyte sformułowanie „wystarczające” (wg jakich kryteriów i dla kogo?), „jak wygląda” oraz „obszary”, bowiem określenia są niejednoznaczne. Użycie „jak wygląda” sugeruje, że Autorka chce uzyskać szczegółowe informacje na temat aktualnej sytuacji rynku PPP, co może obejmować zarówno dane ilościowe (np. liczba

projektów, wartość inwestycji), jak i jakościowe (np. ocena efektywności, zadowolenie uczestników) – zatem należało to doprecyzować. Określenie „obszary” natomiast może odnosić się do konkretnych sektorów, takich jak transport, energia, zarządzanie odpadami, zdrowie publiczne czy edukacja, ale może także dotyczyć geograficznych lokalizacji (np. miasta, regiony) lub poziomów zarządzania (np. lokalny, regionalny, krajowy) czy wymiary smart city. Zatem również tą kwestię należało dookreślić.

Następnie, Autorka wskazała: „w celu odpowiedzi na tak postawione pytania badawcze” (zatem należy nw. przyjąć za cele pracy) „za właściwe uznano”:

1. Przedstawienie genezy i rozwoju PPP na świecie i w Polsce.
2. Dokonanie oceny funkcjonowania otoczenia instytucjonalnego PPP na świecie i w Polsce.
3. Przedstawienie rozwoju idei *smart city* na świecie i w Polsce.

Układ celu głównego, sześciu pytań badawczych i trzech celów nie jest zrozumiały. Choć typowym zabiegiem jest formułowanie celów badań w postaci pytań badawczych, to nie wiadomo, dlaczego forma celów jest zróżnicowana. Pojedyncze cele są zrozumiałe, choć nazbyt ogólne – np. nie wiadomo, jakie będą kryteria ww. oceny. Co do zasady, cele nie powinny być złożone.

Wreszcie, biorąc pod uwagę postawione pytania i, jak wydaje się należy zakładać – ww. cele, Autorka sformułowała następujące hipotezy badawcze i hipotezy cząstkowe:

1. Podobne czynniki wpływają na zastosowanie formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju *smart city* na świecie i w Polsce.
 - 1.1. Występuje silna koncentracja PPP służących rozwojowi *smart city* w określonych obszarach na świecie i w Polsce.
2. Rozwój partnerstwa publiczno-prywatnego w Polsce jest spowalniany szeregiem specyficznych czynników.
 - 2.1. Trudności we wdrożeniu PPP w Polsce znajdują także swoje odbicie w zastosowaniu tej formuły do *smart city*.

Nie jest zrozumiałe, dlaczego hipotezom przypisano „poziomy”, gdy można było je przedstawić jako cztery odrębne hipotezy. Określenia „podobne”, „silna”, „koncentracja” „obszary” (jak poprzednio) są nieprecyzyjne, co więcej w świetle przedstawionych dalej metod badawczych – trudne do zweryfikowania; hipoteza 1.1. niejednoznaczna w

At

znaczeniu, jeśli owa „koncentracja PPP” występuje tylko w Polsce, a nie na świecie, to nie ma możliwości potwierdzenia, ani zaprzeczenia tej hipotezy; ta hipoteza powinna zostać zdekomponowana bowiem złożona hipoteza nie jest prawidłowa. Podobne zastrzeżenie dot. złożonej kompozycji problemów i celów.

Podsumowując, określenie celu pracy oraz sformułowanie pytań badawczych lub hipotez jest istotnym elementem pracy. Cel powinien być jasno zdefiniowany i powinien wynikać z uzasadnienia dla wyboru tematu i problematyki rozprawy – i tak jest w niniejszej rozprawie. Na podkreślenie zasługuje orientacja praktyczna rozprawy doktorskiej, co znajduje wyraz w głównym celu rozprawy. Pytania badawcze powinny precyzyjnie wskazywać, jakie aspekty będą analizowane, co pozwoli na skoncentrowanie się na kluczowych zagadnieniach – to też można potwierdzić. Jednocześnie, rozprawa doktorska wykazuje mocne, jak i słabe strony w zakresie sformułowania celów oraz hipotez badawczych. Do mocnych stron należy zaliczyć umiejętność Autorki do sformułowania celów głównych i szczegółowych problemów badawczych w postaci pytań, co sprzyja krytycznemu myśleniu i ułatwia późniejszą analizę wyników. Pytania precyzują cel główny pracy. Z drugiej strony, występują istotne słabości, takie jak nieprecyzyjne sformułowanie celów oraz niejednoznaczność terminów, co może prowadzić do innych oczekiwań względem pracy niż aktualna zawartość rozprawy oraz trudności w interpretacji wyników. Dodatkowo, układ celów, pytań badawczych i hipotez nie jest spójny. Jednocześnie brakuje kategoryzacji celów na np. cele szczegółowe teoretyczno-poznawcze, metodologiczne i praktyczne (użytkowe). Problematyczne jest również przypisanie „poziomów” hipotezom i złożone sformułowanie jednej z hipotez i celów, co wprowadza niejasność w możliwości zweryfikowania hipotezy a potwierdzenia realizacji celu.

6) Wskazanie oraz ocena zastosowanych metod badawczych

Metody badawcze to konkretne narzędzia i techniki, które naukowiec wykorzystuje do zbierania i analizowania danych. Ich celem jest odkrywanie nowych informacji lub pogłębianie zrozumienia badanego zjawiska. Z kolei procedura badawcza to kompleksowy plan lub schemat, który obejmuje wszystkie etapy procesu badawczego – od zdefiniowania problemu badawczego, przez wybór odpowiednich metod, aż po analizę uzyskanych wyników i ich interpretację. Procedura badawcza stanowi zatem szersze ramy, w których naukowiec osadza zastosowane metody. Biorąc pod uwagę poniższe sformułowanie, należy przyjąć, iż Autorka wymieniła elementy procedury badawczej pisząc: „Cel rozprawy został zrealizowany poprzez:

1. Analizę literatury przedmiotu w zakresie partnerstwa publiczno-prywatnego i *smart city*.
2. Przegląd badań nad rozwojem inteligentnych miast w Polsce i na świecie.
3. Przeprowadzenie własnych badań empirycznych. Badanie przeprowadzono w 2 etapach. W pierwszym wykorzystano metodę delficką do wyodrębnienia czynników wpływających na wykorzystanie PPP do realizacji *smart city* i oceny siły ich wpływu. Metoda delficka składała się z 3 rund i brali w niej udział eksperci. Drugi etap przeprowadzono wśród podmiotów publicznych partnerów prywatnych oraz banków finansujących projekty partnerstwa publiczno-prywatnego". (koniec cytatu))

W typowych pracach naukowych, w tym również w niniejszej rozprawie doktorskiej, można wyróżnić dwie główne części: część literaturową (teoretyczną) oraz część empiryczną. Każda z tych części pełni istotną rolę i przyczynia się do realizacji celu badań. Część literaturowa ma na celu przedstawienie istniejącej wiedzy na temat badanej problematyki. W tej części Autorka dokonała przeglądu i analizy literatury. Autorka jednak nie wskazała czy to przegląd tradycyjny, czy systematyczny. „Przegląd badań” to narzędzie lub technika badawcza, realizowana również w ramach przeglądu literatury naukowej.

Część empiryczna pracy koncentruje się na przeprowadzeniu badań, które mają na celu zbieranie danych i analizę wyników. Jest to kluczowy element, który pozwala na weryfikację postawionych hipotez oraz na odpowiedź na pytania badawcze. Opis zastosowanych metod badawczych, technik zbierania danych oraz procedur analizy przedstawiony został w części rozprawy 5.1. Materiał badawczy. Tytuł podpunktu nie odpowiada jego zawartości, gdyż oprócz „materiału badawczego”, Autorka podaje szczegóły metodyki badań, tj. opisuje metodę delficką i wskazuje (czego zabrakło we wstępie), że jest to metoda heurystyczna i należy do grupy metod eksperckich. Zatem, metodologia części empirycznej, została określona, uzasadniona i scharakteryzowana, chociaż zawartość ww. 5.1 jest chaotyczna, tj. przeplatają się informacje teoretyczne nt. metody i informacje odnośnie do zastosowania metody przez Autorkę, i zawiera powtórzenia. W tej części pracy Autorka przedstawia niezbędne szczegóły, tj. wskazuje na czas i sposób przeprowadzenia prac z wykorzystaniem metody delfickiej oraz wyjaśnia dobór respondentów – ekspertów i grup badawczych reprezentujących podmioty publiczne, partnerów prywatnych i banki zaangażowane w projekty PPP.

W kolejnej części pracy (5.2), Autorka wskazuje na narzędzia statystyczne zastosowane w pracy, tj. statystyki opisowe (miary położenia i miary zróżnicowania), analizę korelacji i analizę istotności. O metodach analizy ilościowej jednak nie wspomina we wstępie.

AK

Podsumowując recenzję w zakresie zastosowanych metod badawczych w rozprawie doktorskiej, można zauważyć zarówno pozytywne aspekty, jak i elementy słabsze. Autorka zastosowała zróżnicowane metody badawcze, co jest istotne dla wszechstronności i rzetelności przeprowadzonych badań. Wskazanie na zastosowanie metody delfickiej oraz opisanie procesu badawczego, w tym dobór respondentów, świadczy o staranności autorki w zbieraniu danych i analizie wyników; badania takie są wymagające i czasochłonne. Dodatkowo, rozróżnienie między częścią literaturową a empiryczną pracy oraz podkreślenie ich znaczenia dla realizacji celów badawczych pokazuje, że Autorka ma świadomość struktury swojej pracy i jej metodologicznych podstaw. Jednakże, recenzja wskazuje również na istotne braki i niedociągnięcia, które należy uwzględnić. Po pierwsze, Autorka nie precyzuje, czy przegląd literatury jest tradycyjny, czy systematyczny, co może wpływać na postrzeganą jakość i rzetelność analizy literatury. Zwraca uwagę chaotyczna struktura opisu metodologii w podpunkcie 5.1, gdzie informacje teoretyczne przeplatają się z praktycznymi, co utrudnia klarowność przekazu; zastrzeżeniem jest brak wzmianki o metodach analizy ilościowej we wstępie, co wpływa negatywnie na spójność pracy. Wreszcie, nie jest czytelny i wystarczająco uzasadniony układ i zawartość kwestionariuszy zarówno od strony technicznej – redakcyjne opracowanie kwestionariuszy, jak i merytorycznej, np. dodatkowy podział pytań w kwestionariuszach zgodnie z etapami realizacji projektu. Taki nieczytelny układ mógł być też przyczyną niskiego zwrotu kwestionariuszy.

7) Ocena merytoryczna rozprawy i wskazanie uwag polemicznych

Rozdział pierwszy poświęcony został partnerstwu publiczno-prywatnemu jako formule, dzięki której możliwe jest znalezienie rozwiązań dla istotnych problemów społeczno-gospodarczych współczesnego świata. Autorka wskazuje w treści rozdziału, iż odpowiada on na pytanie 1 i 2. Podpunkt dot. roli i znaczenia podmiotów publicznych dla rozwoju społeczno-gospodarczego porusza bardzo wiele wątków, ale w sposób powierzchowny i w istocie treść podpunktu nie jest na wskazany temat. W podpunkcie tym Autorka wspomina o koncepcji nowego zarządzania publicznego, a zagadnieniu temu poświęcony jest kolejny podpunkt, a w którym, nieco wyrwany z kontekstu pojawia się też wątek inwestycji. Poruszając się w problematyce zarządzania publicznego, Autorka wskazuje na „wiele koncepcji” nowego zarządzania publicznego, ale nie rozwija wątku i nie wiadomo, jakie koncepcje ma na myśli. Pisząc o polityce administracji wyznaczonej przez potrzeby konsumentów, różniące się od tej opartej na wynikach wyborów – nie wiadomo czy mowa o wyborach własnych, czy wyborach politycznych. W tym kontekście i kontekście teorii zarządzania publicznego zabrakło odniesienia do teorii wyboru publicznego i wartości

75

publicznej, a co za tym idzie, koncepcji zarządzania wartością publiczną. W rozdziale Autorka podaje fakty, informacje, ale nie wskazuje, co z nich wynika, np. odnosząc się do krajów, które podjęły reformy inspirowane zarządzaniem publicznym, czy wskazuje na kraje, które nie były w stanie skorzystać z zewnętrznej pomocy finansowej – nie wiadomo, co z niniejszego wynika zwłaszcza dla realizacji przypisanych rozdziałowi pytań badawczych. Podsumowując koncepcje zarządzania, wniosek, iż przeprowadzona analiza przedstawia zmianę od zarządzania publicznego w kierunku partnerstwa publiczno-prywatnego nie jest trafny, a wskazanie na kryterium skuteczności i efektywności – nie jest kompletne. W dalszej części rozdziału, Autorka miała opisać istotę PPP, a przedstawiła genezę; opisując modele PPP wskazała na model brytyjski, francuski i niemiecki – nie są to w modele PPP, a modele realizacji usług publicznych. Model niemiecki bowiem zakłada własność publiczną i zarząd publiczny a to nie jest PPP; zabrakło modelu przemysłowego. Analizując bariery PPP, Autorka posługuje się nieaktualną literaturą z 2006 roku i w efekcie wskazuje na brak rządowej instytucji wspierającej PPP w Polsce – kilka stron później wskazuje na wyeliminowanie tej bariery; podobnie fundusze europejskie – wymienia zarówno jako bariery, jak i bodziec dla stosowania PPP. Nie wiadomo, jakimi kryteriami kierowała się Autorka wybierając kraje i sektory, dla których analizowała determinanty PPP. Wniosek, że PPP to narzędzie efektywnego dostarczania usług publicznych nie jest uzasadniony treścią pracy. Podsumowując niniejszy rozdział – Autorka poruszyła ważne wątki, treść jest jednak chaotyczna i nie odpowiada w pełni na przypisane pytania badawcze.

W rozdziale drugim, autorka przedstawia miasto jako przestrzeń dla projektów partnerstwa publiczno prywatnego i wskazuje na pytanie 5 – obszary najbardziej atrakcyjne dla współpracy PPP w kontekście smart city. nawiązuje też do H1. Nie wiadomo, w jakim celu omówione są wskaźniki rozwoju miast (w zasadzie są to rankingi). Rozdział Autorka rozpoczyna od przeglądu problemów miast – i faktycznie jest to przegląd – dość powierzchowny, co zaskakuje, skoro te problemy/wyzwania mają być rozwiązywane „w ramach smart city”. Następnie, przedstawione są przykłady ewolucji koncepcji PPP – brakuje przykładów pokazujących PPP w smart city, wybrane kraje nie zostały uzasadnione, a opisywanym projektom nie przypisano zakresu czasowego. W tym samym rozdziale, Autorka przedstawia przegląd literatury dotyczącej istoty smart city, co zdecydowanie wykracza poza zakres rozdziału wyznaczonego przez tytuł tegoż rozdziału tj. „Miasto jako przestrzeń dla projektów partnerstwa publiczno-prywatnego”. Mocną stroną tej części jest obszerne zestawienie wybranych definicji smart city, chociaż ostatecznie brakuje syntezy – co z zestawienia przytoczonych definicji wynika.

AF

Rozdział trzeci, dot. smart city w praktyce – chociaż przykłady zostały omówione w rozdziale poprzednim; rozdział związany jest z realizacją częściową dwóch pytań – częściową, dlatego, że pytania są złożone, przy czym inne wskazanie jest na cele tegoż rozdziału we wstępie, a inne w treści pracy. W takiej sytuacji trudno ocenić realizację celów. W rozdziale Autorka ponownie nawiązuje do rankingów smart city – „rozdrobnienie” wątków powoduje, że tekst trudno się czyta. W zakresie rankingów, trzeba wskazać na powierzchowność stwierdzenia, o różnicach między rankingami i trudności we wskazaniu wiodącego miasta. Ponownie, Autorka nie uzasadniła wyboru Państw i miast, które opisuje, opisy nie są ustrukturyzowane. Synteza i wnioski z tego rozdziału, jak na liczbę omówionych doświadczeń, są niezwykle skromne.

Rozdział czwarty dot. projektów smart city na tle rynku PPP w Polsce i związany jest z realizacją celu 3, 4, 5 – ponownie częściowej, z racji złożonych celów i dot. Polski. Ponownie zatem, przypisane cele są złożone, stąd co najwyżej można je częściowo zrealizować, co można potwierdzić. W rozdziale Autorka przedstawiła kompleksową analizę rynku PPP, co stanowi niewątpliwie mocną stronę opracowania, natomiast sposób pokazania na tym tle projektów smart city budzi zastrzeżenia z punktu widzenia spójności. Mianowicie, wskazano jedynie miasta, które w swoich strategiach miały wskazane obszary działań dot. smarty city, po raz kolejny przywołano ww. rankingi, tym razem wskazując miejsca polskich miast. Wydaje się, że taki sposób ujęcia projektów smart city na tle rynku PPP nie jest trafny. W dalszej kolejności Autorka wskazuje na wybrane projekty PPP „sklasyfikowane” w obszarach smart city – pytanie jakie należy postawić, to na jakiej podstawie autorka zaliczyła projekty PPP do kategorii smart – wyjaśnienia nie ma w pracy, oraz opisuje inteligentne miasta w Polsce – wśród nich dwa przykłady inwestycji typu smart w formie PPP. Rozdział kończy podsumowanie, które nawiązuje do wniosków z rozdziału pierwszego i drugiego, co z jednej strony wskazuje na powiązanie różnych części pracy i niewątpliwie potwierdza umiejętność syntezy, ale z drugiej strony, utrudnia analizę opracowania, gdy części pytania/celu realizowana jest w jednym rozdziale, a druga – w innym.

W rozdziale piątym Autorka wyczerpująco, acz chaotycznie przedstawia metodykę autorskiego badania i następnie omawia jego wyniki. Wskazując w nagłówku podrozdziału „Materiał badawczy” Autorka de facto przedstawia metodę badawczą i charakteryzuje ją na podstawie literatury oraz przedstawia jej wykorzystanie w innych badaniach, odnosząc się do potencjalnych zastrzeżeń np. odnosi do wielkości grupy badawczej. Szczególną uwagę Autorka poświęca zagadnieniu konsensusu. W metodzie delfickiej analizowane są czynniki, które charakteryzuje wysoka zgodność, a te o niskiej zgodności są pomijane, w ten sposób metoda delficka koncentruje się na najbardziej istotnych aspektach badanej problematyki,

którymi w badaniu autorskim okazują się być czynniki z obszaru prawa i „inne”. Nie są to wyniki zaskakujące, chociaż badanie jest oryginalne.

Podsumowując ocenę merytoryczną rozprawy, zaletą opracowania jest uwzględnienie bogatej literatury, uwzględnienie licznych przykładów PPP zarówno w kontekście krajowym, jak i międzynarodowym, analiza rynku PPP w Polsce, umiejętność syntezy i oryginalność badania autorskiego opartego na wymagającej metodzie delfickiej. Z drugiej strony, powierzchowna analiza problemów, brak spójności między wstępem a treścią pracy pod kątem realizowanych celów, sposób sformułowania i realizacji w różnych rozdziałach złożonych celów i złożona hipoteza, sprzeczność w argumentacji i skromne wnioski, to najważniejsze niedociągnięcia recenzowanej rozprawy.

W związku z powyższym, recenzentka chciałaby zapytać Doktorantkę m. in. o:

- wyjaśnienie, na czym polega „zmiana podejścia do zarządzania publicznego w kierunku partnerstwa publiczno-prywatnego”;
- wyjaśnienie, w jaki sposób teoria wyboru publicznego wiąże się z partnerstwem publiczno-prywatnym;
- ocenę aktualnego wsparcia instytucjonalnego dla PPP w Polsce, a także jakie zmiany mogłyby przyczynić się do jego poprawy;
- uzasadnienie dla stwierdzenia, że „rozwój inteligentnego miasta jest właściwy dla poprawy zarządzania miastem”;
- wyjaśnienie, w jaki sposób „inteligentna mobilność musi poprawić funkcjonowanie miasta dla osób z niepełnosprawnością, osób starszych i dzieci”;
- wyjaśnienie, na jakiej podstawie Autorka zaliczyła wybrane polskie projekty PPP do kategorii smart i co z tego wynika.

8) Konkluzje

Recenzowana rozprawa jest stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego i jest osadzona w terminologii charakterystycznej dla dyscypliny Ekonomia i Finanse. Doktorantka przeprowadziła przegląd literatury przedmiotu, aby zaprojektować i zrealizować własne badania empiryczne, a następnie dokonać analizy zebranych danych oraz zweryfikować hipotezy badawcze postawione we wstępie. Autorka z łatwością posługuje się specjalistycznym językiem związanym z partnerstwem publiczno-prywatnym oraz koncepcją smart city, choć w zakresie metodologicznym i redakcyjnym wykazuje mniejszą biegłość. Rozprawa doktorska prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Autorki w dyscyplinie

oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej wystarczające dla rozprawy doktorskiej i uzyskania stopnia naukowego doktora.

Mając powyższe na uwadze, należy stwierdzić, że dana rozprawa doktorska:

- (1) prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną osoby ubiegającej się o nadanie stopnia doktora w określonej dyscyplinie,
- (2) potwierdza umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej przez osobę ubiegającą się o nadanie stopnia doktora,
- (3) stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego, oryginalne rozwiązanie w zakresie zastosowania wyników własnych badań naukowych w sferze gospodarczej lub społecznej.

Tym samym, pomimo zgłoszonych w recenzji zastrzeżeń i uwag polemicznych stwierdzam, że rozprawa doktorska mgr Justyny Piech pt. „Determinanty wykorzystania formuły partnerstwa publiczno-prywatnego w rozwoju *smart city* w Polsce na tle doświadczeń zagranicznych” napisana pod kierunkiem naukowym dr hab. Magdaleny Załącznej, Prof. UŁ, spełnia wymagania stawiane rozprawom doktorskim, które wynikają z przepisów ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce. Wnoszę o dopuszczenie kandydatki do publicznej obrony.

Z poważaniem,

dr hab. Anna Wojewnik-Filipkowska, Prof. UG

